

Aardappelen rapen (48)

Hedendaags aardappelveld

Goh, wat voelde ik na afloop mijn rug. De hele middag bukkend de aardappelen van het veld rapend. Meter voor meter over de akker de op het droge zand liggende **'petatte'** in de mand gooiend. Als deze vol was kwam de boer, tilde hem op zijn schouder en liep er mee naar de kar, die een eindje verder stond. Tijd om even de rug te rechten. Hij zette de lege **'mang'** een eindje voor mij neer en rapen maar. Om mij heen waren meer kinderen en volwassenen aan het werk, sommigen op hun knieën en samen schoven we in een lijn steeds verder de akker op. Ik keek af en toe om en zag het kale veld achter ons groter en groter worden.

Hopelijk zouden we, voordat de schemer inviel, klaar zijn.

Een en ander schoot mij te binnen naar aanleiding van een regel in een recent krantenbericht: *'Aardappelen op zand- en lössgrond moeten voor 1 oktober geoogst worden en vervangen worden door een zogeheten vang-gewas dat veel stikstof opneemt.'*

Wat wordt er tegenwoordig veel via wetten geregeld! Waarschijnlijk had de boer in de vijftiger jaren van de vorige eeuw flink **'mèt zien oere sftaon klappere'** bij het horen van zulk nieuws. Hij had toen wel andere zorgen aan zijn **'kop'**. Keihard werken en letten op de groei van de planten om een goede opbrengst te krijgen. Oogsten van de **'petatte'** als ze er klaar voor waren.

Handmatig oogsten in de vijftiger jaren

Met de **'reek'** de vele planten handmatig losmaken.

Vervolgens het zand eraf schudden en de **'petatte'** op het veld laten vallen. Heel misschien had hij een

rooimachine kunnen lenen of er toen zelf een. Niet elke boer kon zich dat veroorloven en machines waren zeker niet geschikt voor de kleinere percelen. Elk gezin had wel ergens een lapje aardappelen.

Daar lagen ze dan, kriskras door elkaar op het zand. Dikke en dunne, ronde en sommige met uitlopers, in allerlei vormen of met gaatjes van de pinnen van de riek. Men zei wel: **'De stomste boer heet de diekste petatte'**, maar het weer en de vruchtbaarheid van de grond, evenals de mest waren bepalende factoren.

Onze buurman had in de buurt het bericht verspreid mee te komen helpen met het oogsten en wij waren maar wat blij. Konden we onze vrije dagen nuttig besteden en een centje bijverdienen. Het zal niet veel geweest zijn, maar met iedere gulden waren we tevreden. De **'naoberhulp'** was een vertrouwd gebruik. Men hielp elkaar waar men maar kon.

De herfstvakantie was ontstaan in een tijd, dat het gewoon was om de kinderen op de boerderij mee te laten helpen met oogsten en is zelfs een tijdje **'Aardappelvakantie'** genoemd.

Tja, hoe anders is het tegenwoordig; de **'loeënwerker'** komt met een grote

oogstmachine, die in een paar uur zonder veel mankracht het hele veld leeghaalt. Maar de toenmalige boer was nog niet klaar na het rapen. Hij bracht de kar naar een ondiepe kuil, loste daar de aardappelen en zo ontstond een grote hoop, die met stro en zand werd afgedekt. Dit ter bescherming tegen de winterkou. Of hij reed de kar naar de boerderij en loste zijn oogst ter plekke. De aardappelen werden daar bewaard

De 'petattekoel'

in een kelder of op de schuur.

Naast brood was de aardappel het meest gebruikte levensmiddel en daarom van levensbelang. Elke dag kwamen ze op tafel, gekookt hetzij gebakken of als puree. Een andere hoeveelheid werd gekookt in de wasketel en ging als voer naar de varkens.

Grote, dikke, met rare vormen en krieltjes

Tekst, Arno Bos
